

Otevřený dopis ministru financí Andreji Babišovi

Ministr financí Ing. Andrej Babiš
Ministerstvo financí ČR
Letenská 15
118 10 Praha 1

Vážený pane ministře,

dne 28. ledna 2017 jste podal písemnou stížnost Radě České televize, v které jste vyjádřil „zásadní výhrady“ k pořadu Události vysílanému na zpravodajském kanálu České televize ČT24 dne 24. ledna 2017 ve 22:00 hodin, jednalo se o reportáž s názvem „Sobotka vs. Zeman: spor o Karla Srpa“. Rada České televize tuto stížnost projednala 15. února 2017.

V souvislosti s Vašimi zásadními výhradami jste v textu tučným písmem zvýraznil tři tematické okruhy, přičemž převážná část stížností se týkala názorů „*Miroslava Vodrážky, člena Centra pro dokumentaci totalitních režimů*“, který diskutoval s Jaroslavem Baštou (ČSSD).

1) V prvním okruhu své stížnosti se vymezujete proti mému názoru, že diskuse, zda má být pan Karel Srp členem Etické komise pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu, je především diskuse o povaze totalitního systému a o současné české společnosti, která stále zápasí se svým kritickým pohledem na minulost a nemá jasno, jak na ni nahlížet.

2) V druhém okruhu svých výhrad uvádíte: „*Pan Vodrážka dále sdělil divákům, že soudy přistupovaly při rozhodování o oprávněnosti vedení ve svazcích STB čistě formálně, pozitivisticky z hlediska práva a nezohledňovaly další aspekt zákonů, tedy právo a spravedlnost. Dále uvedl, že soud se v případě pana Srpa vyjádřil pouze k jedné věci, a že vzhledem k tomu, že svědci byli pouze agenti STB, kteří si na nic nepamatovali, a také vzhledem k tomu, že mikrofiše neposkytují určitou grafologickou analýzu v tomto negativním smyslu, že z toho důvodu byl vynesena rozsudek, že byl pan Srp neoprávněně registrován. Že ale toto nemá nic společného s tím, jak pan Srp jednal v letech 1976 až 1983. Kdyby tehdy soud přistoupil k výslechu svědků a mohl hovořit Hutka a jiní lidé, tak předpokládá, že soud by dopadl úplně jinak.*“

3) Třetí okruh svých výhrad zakončujete tvrzením, že „*celkové vyznění reportáže mělo silný politický podtext, když v průběhu pořadu se sice formálně střetly protichůdné názory, ale výsledný dojem byl, že premiér a předseda ČSSD Bohuslav Sobotka je čestný a spravedlivý politik, na rozdíl od jiných, na které bylo, byť nepřímo, poukazováno*“.

ad 1)

Od roku 1951, kdy bylo vydáno trísvazkové dílo Hannah Arendtové *Původ totalitarismu*, se vede diskuse o povaze totalitárních režimů 20. století. Dokladem aktuálních historických reflexí je i objemný mezinárodní sborník Michaela Geyera a Sheily Fitzpatrickové s příznačným názvem *Za obzor totalitarismu*.

Tato diskuse je o to složitější, jak upozorňuje například známý britský historik Niall Ferguson, že levice z ideologických a revizionistických důvodů nepřipouštěla srovnání mezi komunismem a fašismem. Například vlivný německý neomarxistický filosof a sociolog Jürgen Habermas a další intelektuálové až do konce 80. let záníceně obhajovali dogma, že Třetí říši nelze opodstatněně srovnávat se Stalinovým Sovětským svazem. Jako by heslo, které uvítalo mladého zeka Jurije Čirkova v soloveckém gulagu, „Prací ke svobodě!“, nebyla stejná lež jako železný nápis „Arbeit macht frei“, který měl o něco později vítat vězně v Osvětimi.

Jaroslav Bašta (ČSSD) ve zmíněném diskusním pořadu ilustroval tradičně levicový revizionistický přístup, když obhajoval prezidentovo jmenování Karla Srpa do Etické komise České republiky pro ocenění účastníků odboje a odporu proti komunismu argumentem, že by to „mohlo konečně znamenat změnu pohledu na tyto otázky“. Součástí takové revize minulosti se tak měla stát i praxe, kdy by se v případě jmenování Etické komise už nepřihlíželo k otázce, zdali někdo byl, nebo nebyl dlouhodobým spolupracovníkem Státní bezpečnosti.

Pokud jste se v souvislosti s rozpravou o totalitární minulosti rozhodl stěžovat si Radě České televize, potom nevědomky paradoxně zpochybňujete základní rys svobodného média, k němuž primárně patří právo na svobodu vyjadřování a na svobodné utváření kritického názoru.

ad 2)

Vaše druhá výhrada, která se týká mého tvrzení, že české soudy postupovaly při rozhodování o oprávněnosti vedení ve svazcích StB často velice formálně, z hlediska práva čistě pozitivisticky a nezohledňovaly další aspekty právního řádu, jako je spravedlnost, se mívá se smyslem mé kritiky, protože tento problém není především tématem politickým, ale patří fundamentálně do oblasti filosofie práva a etiky.

V českém myšlení existuje „disidentská“ tradice, která sahá od reformátora Petra Chelčického, přes teoložku Boženu Komárkovou až po spisovatele Václava Havla a která zdůrazňuje, že legalita sama o sobě nestačí, neboť ke své legitimitě potřebuje i další věci, například prostor etična a duchovna.

Ostatně i předsedkyně Nejvyššího soudu ČR Iva Brožová v roce 2015 prohlásila, že *„obecná justice u nás stavěla na přeceňování textu zákona: co je v souladu se zákonem, to je právo. To já nesdílím. Aby něco bylo v souladu s právem, tak to musí být v souladu nejen se zákonem, ale i s hodnotovým řádem, především s ideou spravedlnosti.“*

Nemravnost mnoha soudních rozhodnutí vychází právě z takové neosobní vlády obecného pravidla. Podle sociologů a teoretiků práva, jako je například profesor Jiří Příbáň, tato skutečnost není jenom eticky iritující, ale ohrožuje samotný právní řád, působí delegitimizačně a vede k jeho kolapsu. Staletý spor a napětí mezi mravností a právem nemůže vyřešit žádné soudní rozhodnutí, ani žádná právní teorie o minimu mravnosti v právu, natož stížnost Radě České televize. Pokud však jako politik stavíte problém legitimacy na formální neosobní legalitě, tedy bez ohledu na ideu spravedlnosti, potom zpochybňuje důležitost sociálního prostoru disentu, který odmítá beze zbytku se podřítit anonymnímu systému pravidel. Stáváte se tak typem a zosobněním politika, který se snaží na základě principu legality legitimizovat a upevnit postavení jakéhosi autoritářského politického suveréna.

ad 3)

Vaše poslední výhrada se týká celkového vyznění reportáže, které mělo podle Vás „silný politický podtext“. Tato výtku sugeruje představu, že je možné, nebo dokonce žádoucí vést veřejnou a mediální rozpravu o totalitárním systému a jeho aktuálních důsledcích způsobem, jako by se vlastně nejednalo o vrcholné tragické politično 20. století.

Snahu eliminovat silný politický podtext, respektive depolitizovat rozpravu, je však nutno považovat za ideologický trik, jehož cílem je vytěsnit mocenské vztahy z prostoru veřejné diskuse. Je to podobný trik, jako když v druhé polovině 20. století někteří západní sociologové postulovali tezi „o konci ideologie“ (což byla jen jiná forma ideologie) nebo když právní pozitivisté volali po „neutralitě“ práva, aby mohli kontrolovat a lépe disciplinarizovat jednání ostatních členů politické společnosti. Je to podobná kamufláž, jako když se levicová historiografie a sociologie rozhodla „nahradit“ silný politický podtext rozpravy o totalitární minulosti dějinami neutrální každodennosti.

Pouze připomínám, že Váš ministerský kolega z vlády, pan Daniel Herman, vstoupil do politiky právě poté, kdy byl na základě podobného ideologického triku ČSSD, a zejména politiků, jako byli Jiří Dienstbier ml. a Lubomír Zaorálek, a prostřednictvím levicové Rady ÚSTR odvolán z funkce ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů. I tehdy levici vadil „silný politický podtext“, protože Daniel Herman odmítl zpochybňovat existenci totalitarismu v rámci historického období 1948-1989, a proto použila kamufláž založenou na personální „depolitizaci“ ÚSTR.

Snaha vylepšovat minulost se pro některé politické strany a politiky stala přímo osudem. Jestliže před mnoha lety část politické scény vypustila z politické láhve pověstného džina v podobě revize totalitární minulosti, pak v současnosti se sama děsí jeho vrůstajícího vlivu, a to v jeho nesčetných podobách.

Pokud v závěru stížnosti tvrdíte, že oba diskutující pořadu České televize měli vlastně jen formálně protichůdné názory, neboť ve skutečnosti celkové vyznění spočívalo v tom, že „*premiér a předseda ČSSD Bohuslav Sobotka je čestný a spravedlivý politik, na rozdíl od jiných, na které bylo, byť nepřímo, poukazováno*“, naznačuje to, že Vás vlastně netrápí „silný politický podtext“ diskuse o povaze a důsledcích totalitárních režimů, ale jen strach, že by váš vládní kolega mohl získat lepší mediální obraz jako „*čestný a spravedlivý politik*“. V souvislosti s dodržováním zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu proti komunismu, který vyžaduje při jmenování člena etické komise jeho bezúhonnost, bylo v pořadu pouze zdůrazněno, že předseda vlády Bohuslav Sobotka tento zákon respektuje, nikoliv však prezident Miloš Zeman.

Mohlo by se zdát, že skutečnost, kdy si jeden z členů vlády stěžuje Radě České televize, že prostřednictvím média veřejné služby a nezávislého občanského názoru divák může nabýt dojem, že kolega z vlády „*premiér a předseda ČSSD Bohuslav Sobotka je čestný a spravedlivý politik, na rozdíl od jiných*“ dostává rozměr politicky tragikomické frašky. Bohužel tento rozměr vypovídá především o hluboké krizi politiky, neboť se zpochybňuje základní rys demokratického řádu ve smyslu separace státu a občanské společnosti či separace politiků od občanů. Byl to totiž právě totalitární stát, který byl založen na identitě státu a společnosti a vynucované shodě mezi politickými elitami a občany.

Součástí této krize politiky je i Vaše konspirativní výtky na adresu veřejnoprávního média, podle níž „*je zřejmé, že pan Vodrážka do pořadu České televize nebyl vybrán náhodou, neboť jeho extrémní názory, zpochybňující fungování soudů a samotnou demokracii, i jeho další extrémní postoje, jsou dlouhodobě známé a obsah jeho projevu v reportáži byl zcela jistě předvídatelný*“.

Pokud jde o moje, jak píšete, dlouhodobě známé „*extrémní názory*“ a postoje, rád bych odkázal na svoji knížku *Manifest existenciálních dějin*, která je filosofickým vzdorem proti tlustým čarám za minulostí, vyjádřením potřeby duchovní odpovědnosti za druhé a která vychází z „*extrémního*“ pojetí času: MINULOST JE PŘED NÁMI! Jen tím, že narážíte na tyto „*extrémní*“ myšlenky si lze vysvětlit, že ačkoliv jsem v pořadu České televize o Vás vůbec nehovořil, přesto ve své stížnosti Radě ČT tvrdíte, že jsem byl do pořadu vybrán se záměrem, abych na základě kauzy Karla Srpa veřejnosti podprahově analogicky naznačoval, že i Vy „*patříte mezi osoby, které byly oprávněně vedeny jako spolupracovníci STB, a to přesto, že existuje pravomocné soudní rozhodnutí potvrzující opak*“.

S pozdravem

Miroslav Vodrážka
člen Centra pro dokumentaci totalitních režimů

Dne 17. února 2017

Na vědomí: Rada České televize, Kavčí hory, 140 70 Praha 4